

blemer for almindelige borgeres boligudgifter – problemer, der stammer fra selve den måde, boligsektoren er indrettet på.

Jorden er jo et begrænset gode, der pr. automatik bliver mere værd i takt med samfundsudviklingen. Der er tale om en samfundsskabt værdistigning, der tilfalder dem, der ejer jord, og betales af dem, der lejer eller køber jord. Set over tid er der sket en enorm omfordeling fra lejere til ejere, hvor en væsentlig del af ejernes gevinst er sendt videre i form af rentebetaling til dem, der har formue.

Dette grundlæggende spørgsmål afvises selvfølgelig af dem, der støtter den private ejendomsret, uanset hvilke skævheder det giver anledning til. Men det er alligevel her, vi skal finde kernen til de grundlæggende problemer.

Den måde, vi finansierer boligerne på, er et kæmpemæssigt lotteri. Det er landets største lotteri. Tilfældigheder på New Yorks børs kan på få sekunder sende renten og dermed huslejen dramatisk i vejret. Den, der optager sit lån om mandagen, kan opnå en lav rente. Den, der tilfældigvis først får hjemtaget et tilsvarende lån dagen efter, hænger på en høj rente i op til 30 år.

Det er et helt urimeligt lotterispil, som de borgerlige naturligvis ikke tør røre ved, da det jo vil kræve en kritik af markedsøkonomien. Forskellige generationer af husejere er tilsvarende deltagere i et kæmpelotteri. Konjunkturudviklingen afgør, hvilke ejere der forgyldes – jeg skulle tilføje: og eventuelle skattelettelser fra de borgerlige – og hvilke der reelt stavnsbindes, fordi deres boliger er faldet så meget i værdi, at de ikke har råd til at sælge dem.

Det er voldsomme formuer, der på den måde omfordeles efter helt tilfældige udsving i økonomien og den økonomiske politik, men det interesserer tydeligvis heller ikke de borgerlige, da det jo også kræver en diskussion om markedsøkonomiens lyksaligheder.

Hvis de borgerlige, fra fru Mimi Jakobsen til fru Pia Kjærsgaard, mener noget reelt med deres bekymringer for boligejerne, burde de forholde sig til konsekvenserne af, at der er privateje til jorden, konsekvenserne af spekulationen, og at nogle fundamentalt kan blive rige ved at eje andres bolig enten direkte ved at eje den som udlejer eller indirekte ved at købe obligationer og dermed få en del af rentegevinsten.

På den måde er lejeværdien således et meget lille problem. Enhedslisten er som sagt tilhænger af, at denne skat fjernes, men vores betingelse er, at samfundet så efterfølgende inddrager

de samfundsskabte værdistigninger på jord og fast ejendom. Det er det, der for os er sammenhængen, og hvis man gjorde det – fjernede lejeværdien og samtidig vedtog at inddrage alle samfundsskabte værdistigninger – så ville man få en mægtig fordel for dem, der bor i boligerne; de ville komme til at bo billigere. Til gengæld ville der blive mindre for efterkommerne at arve, men det synes jeg er et problem, der absolut er til at leve med.

For samfundet ville det være en stor fordel at inddrage værdistigninger, der ikke har rod i produktionen, men alene har rod i, at der er monopol på eje af jord. En sådan inddragelse ville sikre en socialt retfærdig indtægt til de offentlige kasser, og den ville mindske et lånefinansieret forbrug og begrænse den samlede spekulation i samfundet. Med sådan en ændring ville boligerne blive billigere.

Det vil også ske, hvis rentefradraget fjernes. Rentefradraget er indregnet i priserne, idet salgsprisen udregnes efter, hvad ydelsen bliver efter skat, og selvfølgelig kan man ikke fjerne rentefradraget fra dag til dag. Det skal ske gradvis, så ingen af den grund tvinges ud af sin bolig. Dog mener vi, at der straks burde sættes et maksimum for, hvor stort et rentefradrag, man kan have. Det er fuldstændig uantageligt og urimeligt, at vi via skattesystemet giver ubegrænset tilskud til dem, der køber de allerstørste villaer.

Vi ønsker boligfinansieringen fundamentalt ændret væk fra lotteriet. Enhedslisten foreslår, at boligfinansieringen gøres spekulationsfri. Det kunne man gøre via statslån til en fast rente, men i dag – da staten fattes penge og pensionskasserne tilsvarende bugner af penge – kunne vi jo sige, at da pensionskasserne i forvejen investerer store milliardbeløb i obligationer, er det nærliggende, at forrentningen af pensionskassernes udlån til boligformål sker til en fast rente i stedet for at lade renten bestemmes på børsen og i stedet for at lade boligudgiften være et lotterispil.

Overvejelser af denne her type interesserer selvfølgelig ikke de borgerlige. De fører sig frem med urealistiske forslag, der, selv om de bliver vedtaget, ikke afgørende vil ændre boligejernes vilkår. Rent faktisk vil der kun ske det, at en fjernelse af lejeværdien vil betyde en værdistigning for dem, der i dag ejer en bolig.

Som nævnt bestemmes prisen ud fra, hvilken nettoydelse køber kan betale. Fjernes lejeværdien, vil der være råd til at betale mere for huset.